

SAĞLIK YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİNİN GELECEĞE İLİŞKİN MESLEK KAYGISI: BEZMİALEM VAKIF ÜNİVERSİTESİ'NDE SAĞLIK YÖNETİMİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNDE BİR ARAŞTIRMA

İpek Nazlı¹
Hakkı Aktaş²

Özet

Bu araştırmada, sağlık yönetimi öğrencilerinin geleceğe ilişkin meslekî kaygı düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmanın evrenini Bezmialem Vakıf Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Lisans Programı 2, 3 ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada demografik tarama formu ve sağlık yönetimi öğrencileri, Saban ve arkadaşları (2004) tarafından, Borich'den (1996) uyarlanarak geliştirilen "Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği" yoluyla toplanmıştır. Bulgular yorumlanarak sağlık yönetimi öğrencilerinin taşıdıkları mesleki kaygı düzeyi, "kaygı alanları" bakımından saptanmaya çalışılmıştır. Araştırmada sağlık yönetimi öğrencilerinin mesleki kaygılarının cinsiyet, yaş, yetiştiği bölge, eğitim görmekte olduğu sınıf ve sağlık yönetimi tercihinde etkili faktörlere göre kaygı düzeylerinin nasıl etkilendiği sorularına cevap aranmıştır. Araştırmanın bulgularına göre 3. sınıf öğrencilerinin 2. ve 4. sınıf öğrencilerinden daha yüksek düzeyde kaygı taşıdığı, öğrencilerin yarısından fazlasının bölümü isteyerek seçtiği ve yine yarısından fazlasının mesleğinden elde edeceği gelir ile ilgili kaygı düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlık yönetimi, kaygı, meslek kaygısı

FUTURE OCCUPATIONAL ANXIETY OF HEALTH MANAGEMENT STUDENTS: A RESEARCH ON STUDENTS OF BEZMİALEM VAKIF UNIVERSITY HEALTH MANAGEMENT PROGRAM

Abstract

In this study the main objective is to reveal the future occupational anxiety levels of health management students. The universe of the research is the 2nd, 3rd and 4th grade students of Health Management Undergraduate Program, Bezmialem Vakıf University. Data were gathered through the "Teacher Candidate Anxiety Scale" developed by Saban et al. (2004), adapted from Borich (1996) which was developed for health management students. According to findings, the level of occupational anxiety of health management students was tried to be determined in terms of "anxiety areas". The following questions have been handled in the study; health management students' occupational concerns; gender, age, area of education, classroom and the effect of these factors on anxiety levels in health management preference. According to findings, 3rd grade students have a higher level of anxiety than the 2nd and 4th grade students, more than half of the students willingly chose the health management degree, and that more than half of the students are concerned about the income they will receive from their profession.

Key Words: Health management, anxiety, occupational anxiety

¹ Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, [ipeknazls@gmail.com].

² Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Örgütsel Davranış ABD, [hakkı.aktas@istanbul.edu.tr].

1. Giriş

Öğrenciler üniversite eğitimleri süresince birçok stres faktörüyle karşılaşmaktadır. Öğrencinin eğitimi boyunca geleceği hakkında karar verememesi, derslerindeki başarı durumu, mezuniyet sonrası iş imkânları gibi birçok etken öğrencilerde stres oluşturan faktörler arasında sayılabilir. Bu faktörlerin sonucunda biriken stres, kaygı bozukluklarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamaktadır. Bu araştırma kapsamında, sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinin sınıf, cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim durumu ve bölümün bilinçli ve isteğe bağlı olarak seçilmesine ilişkin değişkenlerin kaygı düzeylerini etkileyip etkilemediği araştırılmıştır.

Kaygı, etimolojik olarak incelendiğinde Latince “dar geçit” anlamına gelen “angustioe” ve Yunanca “endişe korku” anlamına gelen “anxietas” kelimelerinden türemiştir (Ehtiyar & Üngüren, 2008: 164). Kaygı kavramı psikoloji alanına 20. yüzyılın ilk yarısında girmiş, birçok düşünür ve yazar 20. yüzyıla Kaygı Çağı (Age of Anxiety) adını vermiştir (Sağlık Günlüğü, 2009). Bu alanda ilk çalışma örnekleri ise 1940’lı yılların sonuna doğru verilmiştir (Kara & Acet, 2012: 245).

Psikoloji alanında insanın yaşadığı ruhsal bir durumu ifade eden kaygı kavramı ilk olarak S. Freud tarafından kullanılmıştır (Manav, 2011: 201-211). Freud, Psikanalize Giriş adlı eserinde korkuyu kişiyi dışarıdan tehdit eden gerçek bir tehlikeye karşı gösterilen tepki, kaygıyı ise kişiyi içeriden tehdit eden tehlikeye karşı gösterilen bir tepki şeklinde tanımlayarak kaygı ve korkuyu birbirinden ayırmıştır (Kara & Acet, 2012: 245). Freud’a göre kaygı duruma aittir, nesnesi yoktur, korku ise bizzat nesneye aittir. 1962 yılında yayınladığı “Ketlenmeler, Belirtiler ve Anksiyete” adlı kitabında Freud, kaygıyı egonun bir işlevi olarak tanımlamış ve psikolojik bir olgu olduğunu belirtmiştir (Geçtan, 1984). Böylece daha önceleri biyolojik bir kavram olan kaygı Freud’un bu tanımlamasıyla psikolojik bir kavram halini almıştır (Geçtan, 2015).

Kaygı daha sonralarda birçok tanım ile karşımıza çıkmaktadır. Bunlardan bazıları “Nesnel olmayan bir tehlikeye karşı duyulan endişe duygusu” (Gökçe & Dündar, 2008: 25-28), “Gelecekte olabilecek kötü bir olayı korku içinde beklemek” (Nemiah, 1975), “Genellikle kötü bir şey olacakmış düşüncesiyle ortaya çıkan ve sebebi bilinmeyen gerginlik duygusu” (TDK, 2006) şeklindedir. Spielbenger ise kaygıyı gerginlik hissi, korku, sinirlilik, hoş olmayan düşünceler ve fizyolojik değişikliklerin birleşimini içeren heyecansal tepkiler şeklinde tanımlamıştır (Baştuğ, 2009: 15-20). Spielbenger kaygı ile ilgili yaptığı çağdaş çalışmalarda kaygının kişiden kişiye değişiklik gösteren bir durum olduğunu ve sübjektif bir kavram olduğunu ifade etmiştir (Aktaran, Karagüvan, 1999: 203-218).

Cüceloğlu “İnsan ve Davranış” adlı eserinde kaygının tanımı şu şekilde yapmıştır: “Kaygı, aşağıdaki şu heyecanların birini veya çoğunu içerebilir: Üzüntü, sıkıntı, korku, başarısızlık duygusu, acizlik, sonucu bilememe ve yargılanma...” (1998: 276).

Kaygı türlerinin kişilik (sürekli), durum ve olay olmak üzere üç farklı çeşidi bulunmaktadır. Kişilik kaynaklı kaygı insanın kişiliğinin bir parçasıdır ve sürekli bir durum olarak karşılaşılan bir durumdur (Aydın & Zengin, 2008: 82-94). Çabuk heyecanlanan, çabuk sinirlenen, içine kapanık, duygusal, hassas ve utangaç kişilerde kişilik kaynaklı kaygı bozukluğu yaşama riski daha yüksektir (Dereköy, 2011). Ortada nesnel bir neden bulunmadığı halde var olan kişilik kaynaklı kaygı, nesnel durumla karşılaşıldığında da durumla orantısız bir şekilde uzun süreli ve şiddetli olmaktadır (Ocaktan vd., 2002: 21-28). Belirli bir duruma karşı, belirli bir zaman dilimi içerisinde gösterilen tepki olarak tanımlanan durum kaynaklı kaygı, tehlikeli ve istenmeyen durumlarda ortaya çıkar. Olay kaynaklı kaygı ise belirli olaylar karşısında birey tarafından verilen tepkilerdir. Meslek kaygısı kişinin gelecekteki kariyerine karşı duymuş olduğu korku ve belirsizlik halinin, kişide yaratmış olduğu ruhsal, davranışsal ve fiziki değişiklikler ile bu değişikliklerin neden olduğu ümitsizlik şeklinde tanımlanmaktadır. Durumsal bir kaygı türü olan meslek kaygısı literatürde gelecek veya kariyer kaygısı şeklinde de karşımıza çıkmaktadır.

2. Yöntem

Kesitsel tipteki bu araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 öğretim yılında Bezmialem Vakıf Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sağlık Yönetimi'nde 2, 3 ve 4. sınıflarda lisans eğitimi alan toplam 96 öğrenci oluşturmuş, araştırmaya 51 öğrenci dâhil olmuştur. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilere yaş, cinsiyet, aile eğitim durumu, bölümü isteyerek seçip seçmediği gibi demografik özelliklerini ve mesleğe yönelik kaygısını belirlemeye yönelik Saban ve arkadaşları tarafından, Borich'den (1996) uyarlanarak geliştirilen "Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği" sağlık yönetimi öğrencilerine uygun olacak şekilde geliştirilmiş ve uygulanmıştır (Saban vd., 2004: 198-209).

3. Bulgular

Araştırmaya katılanların 38'i (% 74,5) kız ve 13'ü (% 25,5) erkek olup; kız ve erkek öğrencilerin yaş ortalaması sırasıyla $22,1 \pm 2,3$ ve $21,8 \pm 1,1$ yıl olarak bulunmuştur. Katılımcıların 50'si (%98) evli olup 16'sı (%31,4) tek kardeş, 25'i (%49) iki kardeştir. Bulgular incelendiğinde 35 (%68,7) katılımcının büyükşehir, 11 (%21,5) katılımcının il ve 5 (%9,8) katılımcının da ilçede yetiştiği görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin annelerde eğitim düzeyi %47 ile ilkököl olduğu görülürken bu durum babalarda %33,3 ile lise şeklinde saptanmıştır.

Tablo 3.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bulgular

	Sayı	%	
Cinsiyet	13 (Erkek)	25,5	
	38 (Kadın)	74,5	
Medeni Durum	50 (Bekâr)	98	
	1 (Evli)	2	
Kardeş Sayısı	2 (Kardeşi yok)	4	
	16 (Bir kardeşi var)	31,4	
	25 (İki kardeşi var)	49	
	8 (Üç ve üzeri kardeşi var)	15,6	
Yetiştirdiği Bölge	35 (Büyükşehir)	68,7	
	11 (İl)	21,5	
	5 (İlçe)	9,8	
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	24	47
	Ortaokul	14	27,4
	Lise	11	21,5
	Üniversite ve üzeri	2	4,1
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	15	29,4
	Ortaokul	10	19,6
	Lise	17	33,3
	Üniversite ve üzeri	9	17,7

Katılımcıların anne ve baba eğitim düzeyleri incelendiğinde 24'ünün (% 47) annesinin eğitim düzeyi ilkököl, yine çoğunluğu oluşturan 17'sinin (%33,3) babasının eğitim düzeyi lise olarak saptanmıştır.

Katılımcıların 27'si (% 53) Sağlık Yönetimi bölümünü kendi isteğiyle seçerken, 7'si (%13,7) ailesinin isteği, 8'i (% 15,6) öğretmenin yönlendirmesiyle tercih etmiştir.

Tablo 3.2. “Sağlık Yönetimi tercihinde etkili faktörlere” İlişkin Bulgular (n=51)

Sağlık Yönetimi Tercihinde Etkili Faktörler	Sayı	%
Kendi isteğimle seçtim	27	53
Ailemin isteğiyle seçtim	7	13,7
Öğretmenimin yönlendirmesiyle seçtim	8	15,6
Diğer	9	17,7

Aşağıdaki tablolarda araştırmaya katılan öğrencilerden elde edilen cevapların bazılarını yer verilmiştir. Çalışma likert tarzı olup araştırmacılar kaygı düzeylerini 1 (düşük düzeyde kaygı) ile 5 (çok şiddetli kaygı) arasında değerlendirmeleri istenmiştir, tablolarda ise 4 (şiddetli) ile 5 (çok şiddetli) cevapların yüzdeleri paylaşılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların 26’sı (% 50,9) “Toplumda mesleğime yönelik saygının olmamasından” şiddetli ve çok şiddetli kaygı duyduğunu belirtirken, bunlardan 21’i (% 80,7) işsiz kalmaktan şiddetli ve çok şiddetli kaygı duyduğunu ifade etmiştir.

Katılımcıların 32’si (% 62,7) mesleğinden elde edeceği gelir ile normal bir yaşantıya sahip olamamaktan şiddetli ve çok şiddetli kaygı duyarken, bunlardan 27’si (% 84,3) elde edeceği gelir ile ailesinin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan da çok şiddetli kaygı duymaktadır.

Tablo 3.3. Katılımcıların Mesleğinden Elde Edeceği Gelire İlişkin Bulgular

n=41	Sayı	%
Mesleğimden elde edeceğim gelir ile normal bir yaşantıya sahip olamamaktan	18 (Çok şiddetli)	35,2
	14 (Şiddetli)	27,4
Mesleğimden elde edeceğim gelir ile ailemin ihtiyaçlarını karşılayamamaktan	17 (Çok şiddetli)	33,3
	11 (Şiddetli)	21,5

Katılımcıların mesleki kaygı envanterinde yanıtladığı diğer soruların dağılımına ise Tablo 3.5’te ve sınıflara göre mesleki kaygı envanterinden alınan puan ortalamalarına Tablo 3.6’da yer verilmiştir.

Tablo 3.4. Mesleki Kaygı Envanterine İlişkin Bulgular

	Sayı	%
Mesleğimde kendimi geliştireceğim olanakları bulamamaktan	12 (Çok Şiddetli)	23,5
	4 (Şiddetli)	7,8
Sağlık yönetimi mesleğini seçtiğimden dolayı pişman olmaktan	18 (Çok Şiddetli)	35,2
	3 (Şiddetli)	5,8
İstemediğim bir kurumda görev yapmaktan	16 (Çok Şiddetli)	31,3
	10 (Şiddetli)	19,6
İşsiz kalmaktan	22 (Çok Şiddetli)	43,1
	9 (Şiddetli)	17,6

Bilinmeyen bir kurumda çalışmaktan	7 (Çok Şiddetli)	13,7
	11 (Şiddetli)	21,5
Üniversite ortamından uzaklaşmaktan	8 (Çok Şiddetli)	15,6
	11 (Şiddetli)	21,5
Mezun olduğunda ne yapacağını bilememekten	20 (Çok Şiddetli)	39,2
	8 (Şiddetli)	15,6

Tablo 3.6. Mesleki Kaygı Envanteri Kaygı Düzeyi Ortalamasına Ait Bulguları

Sınıf	Kaygı Düzeyi Puan Ortalaması
2. Sınıf	56,3
3. Sınıf	79,8
4. Sınıf	64,6

Sağlık yöneticisi, sağlık hizmetlerinin amcalarına uygun bir şekilde yürütülmesini ve sağlık hizmetinin insanlara insanlar yoluyla sunulmasını sağlayan bir organizatördür. Küreselleşen dünyada profesyonel bir çalışma alanı olan sağlık yönetimi ne yazık ki ülkemizde aynı değeri görememektedir (Şener vd., 2010).

Yükseköğretim Program Atlası'ndan elde edilen verilere göre 2010 yılında ülkemizde 15 farklı üniversitede Sağlık Yönetimi Lisans programı bulunurken güncel veriler 49 üniversite şeklindedir (Yükseköğretim Program Atlası). Son 8 yılda 35 farklı üniversite açılan Sağlık Yönetimi Lisans programıyla artan kontenjanların birçoğu boş kalırken, programdan mezun olan öğrenciler ise işsiz kalma korkusu içindedir. Araştırmanın bulgularında da görüleceği üzere sağlık yönetimi öğrencilerinin %43,1'i işsiz kalmaktan ve %39,2'si ise mezun olduğunda ne yapacağını bilemediklerinden dolayı yüksek düzeyde kaygı duymaktadır.

Öğrencilerin yarısından fazlası sağlık yönetimi lisans programını kendi isteğiyle tercih ettiğini ifade ederken %35,2'si ileride sağlık yönetimi lisans programını seçtiğine pişman olmaktan yüksek düzeyde kaygı duyduğunu belirtmiştir. Mesleki kaygı envanterinden elde edilen sonuçlarda kaygı düzeyi 80 puanın üzerinde olan öğrenciler (% 39,2) incelendiğinde, öğrencilerin %75'inin kadın olduğu görülmektedir. Bu bulgu Ünaldı ve Alaz tarafından yapılan mesleki kaygı araştırmasıyla da paralel bulgular göstermektedir (2008: 113).

Öğrencilerden kaygı düzeyi 80 puanın üzerinde olanlar incelendiğinde %80'inin 3. sınıf öğrencisi olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Tablo 3.6'daki bulgulardan incelendiğinde ise 3. sınıftaki öğrencilerin kaygı düzeyinin 2. ve 4. sınıflardan yüksek olduğu görülmüştür. Bu da bize sağlık yönetimi lisans programında eğitim alan öğrencilerden, en yüksek kaygı düzeyine sahip olan öğrencilerin 3. Sınıfta eğitim gördüğünü göstermektedir. Son sınıf öğrencilerinin kaygı düzeylerinin 3. sınıf öğrencilerine göre daha düşük olmasının nedeninin son sınıfta yapılan zorunlu staj olduğu düşünülmektedir. Staj ile sektörü daha yakından gözlemlene fırsatı bulan öğrenciler, mezun olduğunda ne yapacağına karar verme konusunda daha net olmaktadır.

4. Sonuç

Dünyada saygın meslekler arasında sayılan sağlık yöneticiliği ne yazık ki ülkemizde gerektiği değeri görememektedir. Sürekli değişen sağlık politikaları ve sağlık politikalarındaki olumsuzluklar, sağlık

sektörünün ihtiyacı olan sağlık yöneticisini olumsuz etkilemektedir. Devlet kurumlarında hala atamanın olmaması sağlık yönetimi öğrencilerini özel sağlık sektörü, ilaç sektörü ya da farklı sağlık işletme sektörlerine yöneltilmektedir.

Toplumumuzda sağlık yöneticisinin bilinirliğinin az olması, tıbbi sekreterlikle sık sık karıştırılması sağlık yönetimi mezunlarını da zor durumda bırakmaktadır. Günümüzde pek çok sağlık yönetimi mezunu işsiz kalmakta ya da iş bulmakta güçlük çekmekte, fakat buna rağmen giderek artan sağlık yönetimi lisans programları öğrenci alımlarına devam etmektedir.

Sonuçta, ülkemizdeki güncel sağlık politikalarının ve işleyişin, öğrencilerde gelecek kaygısını arttırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle sağlık yönetimi mezunlarının gerekli pozisyonlara atama çalışmalarının yapılması ve toplumdaki sağlık yöneticisi imajının iyileştirilmesine yönelik çabaların artırılması gerektiği düşünülmektedir. Çalışmanın tekrarlanması durumunda daha geniş örneklerle test edilmesi, bireysel ve kültürel değerlerin mesleki kaygı üzerindeki etkilerinin araştırılması, kaygı durumlarının neye bağlı olduğunun ayrıntılı bir şekilde listelenmesi önerilmektedir.

5. Kaynakça

- Alisinanoğlu F. ve Ulutaş İ. (2000). Çocuklarda Kaygı ve Bunu Etkileyen Etmenler. *Milli Eğitim Dergisi* (145), 15-19.
- Aydın S. ve Zengin B. (2008). Yabancı Dil Öğreniminde Kaygı: Bir Literatür Özeti. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 82-94.
- Baştuğ G. (2009). Bayan Voleybolcuların Müsabaka Dönemi Kaygı ve Umutsuzluk Düzeylerinin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 3(11), 15-20.
- Bozdam A. (2008). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi.
- Cüceloğlu D. (1998). *İnsan ve Davranışı* (8. b.). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Dereköy Hasan N. (2011). Kaygı Bozuklukları. <https://www.doktorsitesi.com/article/kaygi-bozukluklari> (Erişim tarihi: 10.04.2018)
- Ehtiya, R. ve Üngüren E. (2008). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Umutsuzluk ve Kaygı Seviyeleri ile Eğitime Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. 164.
- Enç M. (1974). *Ruhbilim Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Geçtan E. (1984). *Psikanaliz ve Sonrası*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan E. (2015). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normaldışı Davranışlar*. Metis Yayıncılık.
- Gökçe T. ve Dündar C. (2008). Samsun Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nde Çalışan Hekim ve Hemşirelerde Şiddete Maruziyet Sıklığı ve Kaygı Düzeylerine Etkisi. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 25-28.
- Kara H. ve Acet M. (2012). Spor Yöneticilerinde Durumluluk Kaygısının Otomatik Düşünceler Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*(4), 245.
- Karagüvan M. H. (1999). Açık Kaygı Ölçeğinin Geçerlilik ve Güvenilirliği İle İlgili Bir Çalışma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* (11), 203-218.
- Manav F. (2011). Kaygı Kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 201-211.
- Mayda A. S., Yılmaz M., vd. (2014). Bir Tıp Fakültesi 4, 5 ve 6. Sınıf Öğrencilerinde Gelecek İle İlgili Kaygı Durumunun Değerlendirilmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 7-13.
- Morgan C. T. (2013). *Psikolojiye Giriş* (20. b.). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Nemiah J. C. (1975). *Foundations of Psychopathology: Anxiety Neurosis*. Baltimore.

- Ocaktan M. E., Keklik A., ve Çöl M. (2002). Abidinpaşa Sağlık Grup Başkanlığı'na Bağlı Sağlık Ocaklarında Çalışan Sağlık Personelinde Spielberger Durumluluk ve Sürekli Kaygı Düzeyi. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 21-28.
- Özpoymaz N. (2016). Anadolu İş Sağlığı: Anksiyete Bozuklukları. http://www.anadoluisagligi.com/img/file_1368.pdf (Erişim tarihi: 21.02.2018)
- Özusta H. Ş. (1995). Çocuklar İçin Durumluluk-Sürekli Kaygı Envanterinin Uyarılama, Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. Türk Psikoloji Dergisi, 32-44.
- Saban A., Korkmaz İ. ve Akbaşlı S. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. Eğitim Araştırmaları: 198-209.
- Sağlık Günlüğü, Stres ve Kaygı. <http://www.saglikgunlugu.com/stres-ve-kaygi> (Erişim tarihi: 13.02.2018).
- Şener E., Erdem R. ve Akçakanat T. (2010). Türkiye'de Lisans Düzeyinde Sağlık Yöneticisi Yetiştiren Kurumların Akademik ve Eğitsel Profili. Ankara: Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 1:13.
- Türk Dil Kurumu. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KAYGI (Erişim tarihi: 13.02.2018)
- Ünaldı Ü. E. ve Alaz A. 2008. Coğrafya Öğretmenliğinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 26:113.
- Türkiye Psikiyatri Derneği, Yaygın Anksiyete Bozukluğu. <http://www.psikiyatri.org.tr/halkayonelik/25/yaygin-anksiyete-bozuklugu> (Erişim tarihi: 10.04.2018)
- Yöndem Z. D. (2012). Müzik Öğrencilerinde Algılanan Performans Kaygısının Fiziksel. Eğitim ve Bilim, 37(166), 181-194.
- Yükseköğretim Kurulu, Yükseköğretim Program Atlası. Sağlık Yönetimi (Fakülte) Programı Bulunan Üniversiteler, <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=10238> (Erişim tarihi: 01.06.2018).